

Віктор АНДРУЩЕНКО
доктор філософських наук, професор,
академік НАПН України,
член-кореспондент НАН України,
ректор Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
Президент асоціації ректорів педагогічних
університетів Європи, головний редактор
часопису (м. Київ)

Ключові слова: людина, культура,
освіта, виховання, учитель, педагогіка.

Аналізуються проблеми та перспективи розвитку української освіти, суспільне значення педагогічної освіти, проблеми підготовки нового вчителя, місце та роль у цьому процесі НПУ імені М.П. Драгоманова. Автор підкреслює, що учитель має бути компетентним у царині предмета, який він викладає, постійно працювати над собою, вдосконалювати свою педагогічну майстерність; має бути до-

УДК 378.4(477-25)НПУ ім. М. П. Драгоманова

ВЧИТЕЛЬ XXI СТОЛІТТЯ: НОВА СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

© Андрущенко В., 2016

слідником, залучати до цього процесу своїх вихованців. Не менш важливою якісною характеристикою особистості вчителя має стати орієнтація на національне, особливо патріотичне виховання молоді. Третій аспект базується на постійному самовдосконаленні вчителя, збагаченні знаннями, розширенні загального кругозору, наукової картини світу, високої світоглядної культури. Компетентність і постійне самовдосконалення є альфа і омега ефективності діяльності вчителя. Якщо ж він відстає від новітніх досягнень науки та суспільної практики, не прагне до удосконалення, то його слабкі сторони відразу стануть помітними й перетворяться на предмет нищівної критики учнями та батьками. Далі йде відторгнення від вчителя, втеча учнів від школи. Учитель має бути високодуховною, моральною особистістю, уміти зрошувати духовність у своїх вихованцях.

итуація, що склалась в учительському середовищі держави, далека від однозначності. Школа ніби й працює, однак суспільство не може закривати очі на ті проблеми, які її пронизують, – фінансові негаразди, матеріальна незабезпеченість, кадровий голод... З руйнацією школи реальною стає загрозлива перспектива різкого падіння інтелектуального потенціалу нації. Далі – більше: український історичний народ, який подарував світові землеробську і пісенну культуру, може з часом розсипатись між народами і культурами людства. І щоб цього не сталося, суспільство має повернутись обличчям до школи і вчителя, а не відсторонювати їх на більш пізній час.

Сповідуючи застарілу методологію економічного детермінізму, більшість господарників і політиків, зазвичай, наголошують на необхідності зрощення виробничого потенціалу, створення робочих місць, відродження економічної культури. Навряд чи хтось буде заперечувати подібну настанову. Людина прагне, насамперед, задовольнити свої первинні потреби, а отже, має створювати предмети споживання, матеріальні блага. Однак... Навряд чи можна заперечувати й інше: в основі будь-якого процесу – матеріального чи духовного, політичного чи морального – лежить думка, інтелект, ідея. «Ідеї правлять світом», – наголошували древні. І перш ніж щось здійснити, створити, вибудувати, людина здійснює це в своїй голові! Доречно згадати тут розповідь колишніх класиків про бджолу й архітектора: бджола вибудовує вигадливі медові стільники, архітектор – будівельні комплекси. Здавалося б, обоє працюють, творять, створюють. І все ж між ними є велика різниця: бджола творить за моделлю, закладеною в ній природою власного виду; архітектор – перш ніж зробити це в реальності – вибудовує свій витвір у власній голові. Висновок на поверхні: мислити, думати, творити і створювати людина зможе тільки тоді, коли в її голові поселяться

знання, коли вони створять рій мислення, коли цей рій сконцентрується в ідеї, втілення якої в реальність стане непереборним прагненням людини. А якщо зважити на те, що останнє формується, насамперед, засобами освіти (науки, культури, виховання), не визнати освіти та науку як найголовніші пріоритети суспільного розвитку зможе тільки невіглас.

Справедливим є й те, що освіта, знання, культура, досвід передається від покоління до покоління, передусім, учителем. Історія розвитку цивілізації засвідчує, що з часів первинного розподілу праці в суспільстві існували особи, які спеціалізувались на підготовці нових поколінь до самостійної участі в життєвому процесі. Пізніше люди створили спеціальні установи, де необхідні знання зрощувались суспільним чином. Їх називали школами. А ще пізніше цивілізація витворила академії, інститути, університети... Історичного успіху й визнання досягали тільки ті народи і культури, освіта та виховання у яких шанувалась як первинна потреба перспективного розвитку. І навпаки, там, де вчитель не мав належного суспільного статусу, де освітній процес зміщувався на життєві задвірки, розпочинались процеси застою, консервації, реакції, розладу, занепаду. Питання про те, яким шляхом буде рухатись українська історія і яке місце в ній буде займати український народ, у першу чергу залежить від рівня освіченості нації, статусу і ролі конкретного вчителя. Як говорили древні «tertium non datur!».

Мій короткий екскурс у філософію життєвого процесу завершується простим висновком: усі проблеми сучасного українського соціуму – економічні, політичні, соціокультурні і навіть побутові мають єдине джерело походження – освіту, помітний занепад якої в останні роки не дає змогу побачити перспективу, відшукати й запропонувати конструктивні підходи, здійснити новий поворот, а за ним – прорив у світ забезпеченого, стабільного, демократичного людського розвитку.

Українська освіта потребує відродження та зрощення. На жаль, горе-реформатори останніх років загнали її у глухий кут. Руйнуючи «стару систему», що дісталася нам від колишнього СРСР (цей процес я розглядаю як необхідну, однак далеко ще не достатню, стадію переходу до нової якості освіти), вони відмовились від національних традицій, бездумно й некритично вихопили випадковий досвід деяких розвинених країн європейського простору, нав'язали його системі як нібито найвище досягнення просвітництва й тим самим створили химеру, яка практично нічого не дає ні уму, ні розуму. Від сучасної освіти діти тікають як від чуми!

Суспільні катаклізм ХХ століття та поспішні трансформації початку століття ХХІ, головними з яких є глобалізація й інформаційна революція, міграційні процеси та тотальне утвердження ринкових відносин, на педагогічній практиці позначаються переважно негативно. Навчання і виховання поступово втрачають свій гуманістичний дух і спрямованість, місце якого заміщують вузький прагматизм, вульгарна діловитість, позірна успішність. Катастрофічно знизилась роль вчителя як провідника наукового знання, гуманістичних цінностей і духовного багатства особистості. Вкрай негативно позначається на педагогічному процесі практика деяких країн Європи приєднання педагогічних закладів освіти до класичних чи технічних університетів. Вульгарно-прагматична й агресивно-активна бездуховність особистості стає масовим явищем.

Зрозуміло, не вся українська освіта є химерою. В ній є багато раціонального, потрібного, перспективного. Талановиті школярі досить часто показують високі знання на світових рівнях (олімпіади, конкурси), виборюють перші і призові місця. Україна має вчителів-новаторів, досвід яких намагається перейняти Європа. В системі освіти реалізуються оригінальні, креативні підходи та новітні технології. Однак химерного в ній також багато. Школа «замулюється» повсякденністю. Вона катастрофічно від-

стала від життя. Суспільство стомилось від повсякденних реальних і міфологемних зауважень і скарг «на школу і вчителя». Учитель просто розгубився під натиском більшою мірою ірраціональних суспільних інновацій, які він не може осягнути. Як пояснити учневі, чому майже щоденно ростуть ціни; чому лукавлять політики; чому колишні дебошири й розбійники стали поважними бізнесменами, а колишні відмінники – у кращому випадку – їх референтами чи секретарями; чому на підтримку депутатів виділяються значні кошти, тоді як їх не вистачає на утримання сирітських будинків, армії; чому чиновники і їх діти уникають покарань за скоєні злочини... І ще надто багато «чому» залишається без відповіді не тільки з боку вчителя, але й від суспільства загалом. При мізерній зарплаті, принизливому суспільному статусі, браку інформації, перманентної неуваги суспільства, держави і батьків, учитель виявився загнаним у глухий кут. Де вже там щось передати дітям! Невтішна ситуація, що склалась, потребує радикальних змін. З одного боку, суспільних (статус учителя, оплата праці, забезпечення засобами навчання тощо), з іншого – практично-педагогічних: до школи мають прийти нові покоління вчителів, підготовлених за новими програмами, підручниками, методиками і технологіями, покликаними до життя його новим поворотом – входженням в інформаційну епоху, глобальне суспільство знань.

На мій погляд, головним джерелом якісної зміни освіти України, первинною основою цього процесу є радикальна зміна підготовки **нового вчителя**, який би зміг відшукати відповіді на виклики епохи й реалізувати їх у щоденній навчально-виховній практиці. Навіть при суттєвому збільшенні заробітної платні, підйомі суспільного статусу, зрощенні авторитету – робити вкрай необхідно і невідкладно, учитель традиційної підготовки і досвіду здійснити останнє не зможе. Суспільство потребує нового вчителя, і зростити його можуть тільки оновлені педагогічні університети [1].

Важливим у даній ситуації є переосмислення місця і ролі вищих педагогічних закладів у системі української освіти як такої. Нині вони знаходяться на периферії освітнього процесу. Головні кошти, делеговані державою в систему освіти, поглинають юридичні та економічні заклади освіти. В чергу за ними виструнчилися університети, які готують податківців і митників. Далі йдуть класичні, інженерні, технічні, технологічні університети, консерваторії... Учитель виявляється останнім, на кого розраховує держава. Це і неправильно, і несправедливо. Ситуація є приблизно такою, як у Старгороді Ільфа і Петрова, де коли б чи не через кожен крок існували контори реєстрації шлюбів, новонароджених і поховальні бюро. Як справедливо зауважують автори безсмертного твору «Тринадцять стільців», складається враження, що люди мають народитись, зареєструвати шлюб і померти! Так і в освіті. Економічних та юридичних закладів, здається, немає лише в найвіддаленішому селі чи поселенні міського типу! Хто буде заперечувати, що вони потрібні. Але скільки, де і з якою якістю підготовки фахівців!? Результатом тривалої й усе більш помітної зневаги до педагогічної освіти, а якщо говорити ще більш точно і серйозно – відсторонення вчителя від суспільно значимих процесів, заміщення вчителя працівниками фіскальних органів, обернулось тим фактом, що саме прокуратура, суди, сфера державного управління стали анклавом корупції та організованої злочинності, головним гальмом на шляхах реформ, прогресивного розвитку української держави, суспільства й особистості.

«Дайте мені 2000 учителів і я вам побудую нову Німеччину!». Ці слова великого Канцлера не цитує тільки невіглас. Цитує, але ж без висновків. Між тим, істина – проста: вчитель ніколи не може бути другим чи третім суб'єктом життєвого процесу. Він може бути тільки першим. Бо першою є дитина, яку треба зробити Людиною. У нашому ж хворобливому суспільстві він є останнім! Світ перевернувся. І щоб руха-

тись далі, український світ треба поставити на ноги. Переконалий, повернення обличчям до вчителя, його підготовка за новими програмами та технологіями є найбільш вагомим завданням сучасного і перспективного українського державотворення.

Особлива відповідальність у цьому контексті покладається на лідера педагогічної освіти держави – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. І це закономірною. Лідером є той, хто йде попереду. Лідером є університет, здатний у суспільно невизначених ситуаціях брати на себе відповідальність за її переломлення, мінімізації і виправлення недоліків, пропонувати нові підходи, вести за собою інших учасників навчально-педагогічного процесу. Лідер – це той, хто має досягнення й авторитет, кого визнають усі, хто любить і поважає справу і правду. То ж яке місце в системі сучасної вищої освіти займає університет і над якими проблемами щодо модернізації його діяльності сьогодні працює його багатотисячний колектив?

Як відомо, досягнення НПУ імені М. П. Драгоманова справедливо визнані державою і суспільством. За розробками наукових шкіл університету, здобутих у тісній співпраці з науковцями Національної академії педагогічних наук України, ряду інших вищих педагогічних центрів держави здійснюється практично вся педагогічна – дошкільна, шкільна, позашкільна і вишівська освіта в Україні. Університет готує такого вчителя, до якого з радістю йдуть школярі й якому батьки довіряють навчання та виховання власної дитини. Ми плекаємо майбутнього випускника університету, для якого принцип «любити дитину» є внутрішньою душевною потребою і який прагне реалізації у повсякденній педагогічній діяльності.

За більш як 180 років свого існування університет підготував майже 185 тисяч учителів, які працювали свого часу або ж працюють нині практично в кожному навчальному закладі кожного регіону держави. Випускники університету вирізняються високим рівнем знань, компетенцій та соціального досвіду. Стрижем їх світогля-

ду є національна ідея українського державотворення, розвитку національної мови та культури, формування патріотичної позиції особистості. Цілком закономірним є те, що вони – ефективні й затребувані – щедро дарують дітям наукові знання, формують практичні компетенції, зрощують цінності, сіють вічне, добре, справедливе.

Серед проблем, які стримують прогресивний поступ університету, коли б чи не на першому місці знаходиться проблема фінансування. Грошей явно недостатньо. Університет має, з одного боку, економити кошти, раціоналізувати їх використання; з іншого – мобілізувати всі наявні можливості для того, щоб їх поповнити. Не менш болючою проблемою є проблема «старіння кадрів». Омолодження університету шляхом залучення талановитої молоді пов'язане із їх забезпеченням житлом. На жаль, такої можливості університет не має. Одним з основних проблемних завдань є подальше оновлення змісту освіти та матеріальної бази навчального процесу – комп'ютерної техніки, встановлення мультимедійних дощок, лінгвотехніки, забезпечення функціонування баз навчальних практик, створення належних умов у студентських гуртожитках, проведення ремонтних робіт у навчальних корпусах і гуртожитках тощо.

Ці та ряд інших проблем стали предметом громадського обговорення в колективі. Наразі в університеті створені робочі групи щодо їх вирішення. Розробляється новітня концепція модернізації вишу. Головним у ній є стратегічна орієнтація університету на вчительську професію. Підготовка нового вчителя розглядається як найбільш відповідальне державне завдання, а його виконання – як суспільна місія університету.

У попередні роки університет зосереджував увагу переважно на формуванні теоретичних (змістовних) та філософсько-методологічних засад формування нового вчителя. Це було обумовлено потребою подолання тоталітарної педагогіки колишнього СРСР та завданнями формування національної педагогічної політики. Влас-

ної національної моделі педагогічного процесу Україна в ті часи не мала. Її треба було створювати. Головний педагогічний ВНЗ України – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (разом з НАПН України та Асоціацією ректорів педагогічних університетів) взяв на себе означену відповідальність й успішно справився з нею. Науковцями та педагогами розроблені фундаментальні підвалини філософсько-світоглядної, політологічної та культурологічної підготовки вчителя, оновлені аксіологічні засади природничо-наукової та фізико-математичної освіти, започатковані нові напрями підготовки фахівців для гуманітарної сфери, зокрема, з соціальної педагогіки, екології, туризму тощо.

На часі новий поворот, обумовлений потребами практики. Він може бути виражений однією фразою: **обличчям до вчителя! Від оновленої теорії педагогічної політики треба переходити до конкретної практики** підготовки нового вчителя, на якого очікує суспільство. Саме тут університет має продемонструвати свої лідерські функції. Колектив зосереджується на вирішенні таких конкретних завдань:

1) удосконалення системи підбору та залучення «свого абітурієнта», юнаків та дівчат, налаштованих на майбутню педагогічну діяльність. Відомо, що вчителем може бути не кожен. Для цього треба мати особливий внутрішній настрій, відповідні якості і здібності. Основна з них – любити дитину. Університет планує розгорнути комплекс робіт, спрямованих на виявлення таких випускників шкіл, проведення з ними спеціальної профорієнтаційної діяльності, залучення до педагогічного університету. Серед напрямів цієї роботи є активне відвідування шкіл, розширення та поглиблення співпраці з учителями, упровадження тестів для відбору майбутніх педагогів, запрошення на навчання тих, хто мріє стати вчителем;

2) розширення і поглиблення просвітницької діяльності щодо формування привабливості та суспільної важливості (престижності) учительської професії. Універ-

ситет буде підтримувати вчителів-новаторів, узагальнювати та пропагувати їх досвід, відкриватиме при університеті передові школи передового педагогічного досвіду, залучатиме європейський педагогічний досвід. Мова йде про реалізацію широкоформатної програми «Педагогічного всеобучу нації», до якої залучаються батьки і діти, керівники навчальних закладів і державних установ, народні депутати і політики, коротше кажучи, усі, кому не байдуже навчання і виховання підростаючого покоління;

3) уже найближчим часом університет запропонує оновлену модель педагогічної освіти. В її основі – модернізація змісту освіти; упровадження інформаційних педагогічних технологій; суттєве зрощення україно- та іноземномовної підготовки майбутніх вчителів;

4) університет планує суттєво посилити роль та значення самостійної роботи студентів, їх практичну підготовку, розширити можливості щодо вибору студентами власної траєкторії навчального процесу. Центром цієї траєкторії має стати стійка орієнтація на вчительську професію, а її основою – педагогічна практика. Сьогодні вона має здійснюватись у новому змісті і форматі. Кожен студент-практикант має знайти у школі «свого вчителя», пройтись слід у слід по всій площі «мінного поля» педагогічного процесу, зробити власні висновки, доповісти й захистити їх на засіданні відповідної кафедри.

Центральним питанням, над яким сьогодні замислюються батьки і діти, педагогічна громадськість і маститі вчені, є питання про характеристики вчителя, якими він має володіти, щоб бути цікавим, ефективним і суспільно затребуваним? Які інновації у цьому контексті впроваджуються в університеті? Насамперед, учитель має бути **компетентним** у царині предмета, який він викладає, постійно працювати над собою, вдосконалювати свою педагогічну майстерність. Він має бути **дослідником**, залучати до цього процесу своїх вихованців. Не менш важливою якісною

характеристикою особистості вчителя має стати орієнтація на **національне, особливо патріотичне виховання молоді**. Ми – українці, у нас є своя історія, багата культура, свої традиції виховання та освіти, і молоде покоління має їх знати й любити. На жаль, національний аспект у підготовці сучасного вчителя у навчальних планах педагогічних університетів відображено ще не достатньо чітко (див. [2]). Третій аспект базується на **постійному самовдосконаленні вчителя**, збагаченні знаннями, розширенні загального кругозору, наукової картини світу, високої світоглядної культури. Компетентність і постійне самовдосконалення є альфа і омега ефективності діяльності вчителя. Якщо ж він відстає від новітніх досягнень науки та суспільної практики, не прагне до удосконалення, то його слабкі сторони відразу стануть помітними й перетворяться на предмет нищівної критики учнями та батьками. Далі йде відторгнення від учителя, втеча учнів від школи. **Учитель має бути високодуховною, моральною особистістю**, уміти зрощувати духовність у свої вихованнях.

Сутність освіти – духовна. Освіта творить і відтворює дух людини, який надихає її на творчість. Бездуховність – руйнує, духовність – створює. Учитель має бути очільником цього процесу. Плекати духовність особистості в гармонії з її фізичною досконалістю є основним покликанням учителя. І це зрозуміло. Людина живе у полі смислів [3, с. 174], її тримає в цьому світі, насамперед, глибока віра в краще майбутнє, у свої сили, у товаришів і друзів, разом з якими його (майбутнє) можна наблизити. Вона вірить у силу людського інтелекту, його здатність до пізнання навколишнього світу, його раціонального перетворення суспільно корисною і доцільною працею. Людину піднімає не менш глибока надія на те, що, незважаючи на усілякі негаразди, людство, зрештою, знайде вихід із будь-якої ситуації, відшукає й застосує ресурси, які забезпечать досягнення людських контурів життя. Людина любить природу і собі подібних, з любов'ю ставить-

ся до навколишнього світу і саме в любові знаходить той незаперечний камертон, за звучанням якого може бути вибудована реальність, спільномірна з нашим уявленням про людину як найвищу цивілізаційну цінність.

Освіта має плекати духовність людини – той незамінний стрижень, навколо якого концентруються й сутністю якого збагачуються всі інші людські якості. Сила духу – найвища. Освіта має озброїти людину цією силою, спрямувати її на досягнення істини, творення прекрасного, утвердження добра і справедливості. І тільки тоді людина побачить світ (і себе в ньому) у його істинному світлі, зможе організувати світ за дійсно людським виміром.

Завдання відродження духовної сутності освіти є не тільки українським. Воно має сенс для усього європейського простору. Сучасна Європа об'єднується. І хоча сьогодні вона переживає неабиякі труднощі, об'єднавчий процес є нагальною потребою і закономірністю збереження Європейського дому в складних і суперечливих змінах глобалізованого світу. Жити разом, розуміти одне одного, розгорнути співпрацю – ось головні вимоги, які делегує об'єднавчий процес до свого нинішнього і ще більше – до майбутнього суб'єкта. Останнє не може бути реалізованим поза освітою і вихованням. Освіта в своїй духовно-виховній іпостасі постає могутнім чинником гуманізації світової динаміки, а вчитель – головним провідником гуманістичних цінностей у духовний світ особистості.

Загроза деградації, а може й вимирання людства, інспірована втратою духовності, стала сьогодні спільномірною із загрозою вичерпання природо-ресурсного потенціалу планети, ядерної чи екологічної катастрофи, розгортання інших глобальних проблем сучасності. Сучасна Європа потребує якісно нового, інтелектуально вищого і духовно більш багатого суб'єкта – особистості, яка, залишаючись представником і провідником національної культури, постає, мислить, відчуває і діє як громадянин Європи й світу, утверджує принципи

європейської співдружності і співпраці, демократичні відносини між людьми, делегує їх в інші країни світу. Виховати таку особистість може тільки вчитель, який знайде відповіді на виклики епохи й поверне в учнівську і студентську аудиторію класичне наукове знання, високу культуру, соціально-практичний досвід поколінь, загальнолюдські соціокультурні цінності, дух гуманізму і людинолюбства.

У зрощенні духовності й моралі людини рельєфно проглядається нова історична місія освіти – формування здатності жити разом, розбудовувати єдиний Європейський дім, налагоджувати спілкування і співпрацю за нормами, виробленими європейською спільнотою впродовж усієї історії її існування і взаємодії. У меморандумі, прийнятому Першим європейським форумом ректорів педагогічних університетів (жовтень 2011 р., м. Київ) і надісланому парламентаріям європейських країн, зазначається, що означені цінності у своїй сукупності формують духовно-ціннісну платформу, на основі якої має здійснюватись підготовка майбутнього вчителя у країнах європейського простору.

Новий учитель має відмовитись від усього, що призводить до насильства над особистістю. Він має бути радником, а не наглядачем; наставником, а не контролером. Сучасний університет має готувати вчителя, здатного до толерантного діалогу з учнем (і з його батьками) незалежно від їх позиції чи настрою.

Нарешті, університети повинні готувати вчителя, адаптованого до ринкових і демократичних перетворень, здатного жити й творити в інформаційному суспільстві, глобальному світовому середовищі, бути громадянином Європи і світу й одночасно відданим патріотом української держави, речником національних інтересів.

Важливо враховувати й те, що в учительській справі вирішальну роль відіграє психологічний аспект, через який молоді педагоги-початківці часто змушені визнавати свою професійну неспроможність. Психологічна підготовка майбутнього вчителя є

однією з проблем, без вирішення якої ми не зможемо рухатись далі. Сучасний учитель має бути психологом, однак... Вади, що мають місце в психологічній підготовці майбутніх педагогів, – це один з мотивів, через які дехто з випускників не може працювати в школі. Ми намагаємось запобігти цьому. Відтворюємо психологічне навчально-педагогічне середовище, пройшовши горнило якого майбутній учитель формує в собі потребу бути вчителем, відчуває внутрішній інтерес до цієї професії і, незважаючи на обставини, вже ніколи не зрадить вчительському покликанню.

Серед різноманітних якостей, якими має володіти вчитель, на одному з перших місць знаходяться освоєння інформаційних технологій та мовних стратегій. Між тим, реальністю є те, що нинішні учні та студенти володіють цими здібностями у багато разів більш потужно, ніж їхні вчителі чи викладачі. Ми намагаємось організувати навчання так, щоб високі інформаційні технології стали органічною потребою кожного викладача, аспіранта і студента. У перспективі йдемо до того, що кожен студент університету – майбутній вчитель – буде мати щотижневий п'ят-семи годинний, а потім і більш тривалий час для спілкування з комп'ютером. Те саме стосується й упровадження новітніх мовних стратегій. Майбутні педагоги повинні блискуче володіти українською й однією-двома іноземними мовами. Задля цього ми впроваджуємо в університеті відповідні україномовні та англійськомовні лекторії, круглі столи на телебаченні, створюємо своєрідні агітмайданчики, де б наші студенти і викладачі доступно переконували всіх і кожного, що знати мову – рідну та іноземну – це престижно, що з цього розпочинається кар'єрне зростання особистості, що мова – це загальна культура людини і її велика перспектива.

Майбутній учитель має бути вчителем-новатором, вчителем-науковцем. Формування цих здібностей розпочинається зі студентської лави, від першого семінару, практики, курсової чи дипломної роботи. В університеті здійснюється поступовий пе-

рехід до так званої «наукової освіти», у контексті якої викладач і студент мають сформувати й проявити дослідницькі здібності, креативність, творчість. Як на мою думку, наукову освіту слід розповсюджувати й на школу. У цьому плані кожен студент, аспірант, докторант, науковець повинен мати змогу безкоштовної публікації для захисту своєї творчої – курсової, дипломної, дисертаційної – роботи, для публічного оприлюднення своїх наукових доробок перед освітянською громадськістю. В університеті засновано науковий часопис для студентів та аспірантів; створено наукове студентське товариство; відбуваються студентські наукові форуми тощо. Наша мета – підвищити самостійність, творчу активність кожного, хто планує бути вчителем. Зосереджуючись на навчально-виховній, науковій, соціальній, організаційній, управлінській роботі з молоддю, ми не повинні нав'язувати студенту власну волю, а створювати можливості для вияву самостійності, самоорганізації, творчої активності. Кожен студент має відчути власну перспективу, зрозуміти і реалізувати своє Я – як індивідуальне, так і колективне. Більшість наших студентів свідомо обрала вчительську професію, тож ми зобов'язані підтримати цей вибір належною організацією навчально-виховного процесу, різноманітними формами педагогічної практики. Але це тільки половина справи. Головне ж полягає у тому, щоб вступити зі студентом в активний діалог, встановити партнерські стосунки. А для цього ми намагаємось створити таку інфраструктуру університету, яка б формувала і відтворювала гуманітарну ауру майбутнього педагога. Зв'язок зі студентами, особливо з нашими випускниками, університет повинен здійснювати впродовж усього життя. Кожен факультет, кафедра, лабораторія повинні знати, де працюють його випускники, якої допомоги – наукової, методичної, психологічної – вони потребують. З іншого боку, кожен випускник має піклуватись про свою альма-матер, і якщо є така можливість, постійно допомагати їй, як це робиться у всіх універ-

ситетах світу. Цьому сприяє створена при університеті Асоціація його випускників – «Драгоманівська родина», періодичні форуми випускників, постійна робота з учителями загальноосвітніх шкіл.

Найближчим часом університет має зосередитись на таких завданнях: 1) здійснення загальної переорієнтації університету на практичну підготовку нового вчителя відповідно до викликів сучасності, адаптацію випускників до роботи в школі (підвищення якості та розширення спектра педагогічних спеціальностей; інтенсифікація практичної підготовки вчителя; посилення фізико-математичної, природничої освіти та інформатики; підвищення ролі та значення патріотичної складової у підготовці вчителя; посилення зв'язків університету зі школою); 2) реалізація європейської стратегії педагогічної освіти; 3) розробити та реалізувати модерну концепцію педагогічної освіти, що передбачає: оновлення змісту педагогічної освіти; впровадження інформаційних педагогічних технологій; зрощення україно- та іноземномовної підготовки майбутніх учителів; формування духовно-моральних якостей вчителя, патріотизму, підприємницьких здібностей та здатності до виховання цих якостей у молоді; удосконалення системи підбору абітурієнтів, налаштованих на майбутню педагогічну діяльність; розширення і поглиблення просвітницької діяльності щодо формування привабливості та суспільної важливості (престижності) учительської професії, реалізацію програми «Педагогічного всеобучу нації»; підвищення ролі самостійної роботи студентів; розширення можливостей студентів щодо вибору власної траєкторії навчального процесу; 4) реалізація європейського вектора розвитку університету (імплементация Міжнародного проекту «Педагогічна конституція Європи» (спільно з Асоціацією ректорів педагогічних університетів Європи); 5) забезпечення нової якості наукових досліджень (розвиток наукових шкіл; інтеграція університетської науки і освіти з бізнесом та європейським науковим досвідом; досягнення дослідницького статусу університету); 6) утвердження

реальної автономії університету; 7) прискорення виконання Проекту «Українці в світі» (організація вивчення української мови дистанційно представниками української діаспори – Бразилія, Австралія, Канада, Європа; створення відповідного Науково-просвітницького центру, розробка та реалізація навчально-інформаційних матеріалів та технологій); 8) формування та впровадження новітньої моделі студентського самоврядування (створення в університеті відповідного департаменту, впровадження Проекту розвитку молодіжного лідерства – «Міжнародна школа молодого ректора» на базі Навчального Центру «Синебір», Закарпатська область (за участю ректорів університетів з Литви, Молдови, Німеччини, Польщі); інтенсифікація академічної мобільності студентів і викладачів університету, реалізація Проекту «Подвійний диплом» з університетами Литви, Польщі та Чехії та інших країн європейського простору освіти; 9) створення факультету для підготовки медичних сестер, учителів початкової військової підготовки для загальноосвітніх шкіл; створення Науково-практичного центру реабілітації воїнів АТО, переселенців з територій бойових дій та анексованої Автономної Республіки Крим, особливо молоді та студентів (спільно з представниками Міністерства оборони України, клінічної лікарні Укрзалізниці та ін.); розширити практику волонтерства, участі студентів, викладачів та співробітників у благодійних акціях, спрямованих на підтримку людей з особливими потребами, переселенців; 10) інтенсифікувати участь університетів в соціально-культурних заходах м. Києва та держави.

Незважаючи на те, що професія вчителя не гарантує забезпеченого життя, кількість бажаючих вступити до Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова не зменшується, конкурс не падає. Загальний показник по університету 2014–2015 навчального року був досить пристойним – 4–5 осіб на одне бюджетне місце, а на деякі спеціальності – іноземні мови, інформатика, видавнича справа та редагування та ін. – цей показник сягає 30–60 осіб! Інтерес

абітурієнтів до нашого закладу пояснюється просто – високий рівень теоретичної і практичної підготовка та якість освіти. В університеті панує порядок, заснований на довірі до людини і водночас на високій ви-

можливості. Ми прагнемо сформувати унікальне культурно-виховне середовище. Будь-яке питання ухвалюється колективно і з повагою до традицій університету, потреб студентів, викладачів, співробітників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла книга національної освіти України. – К. : Інформ системи, 2010. – 342 с.
2. **Кремень В.** Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Кремень. – К. : Грамота, 2010. – 575 с.
3. **Крымский С. Б.** Наш разговор длиною в жизнь. Цикл интервью Татьяны Чайки / С. Б. Крымский – К. : Издательский дом Дмитрия Бурого, 2012. – 436 с.

REFERENCES

1. White Book of the National Education of Ukraine. – K. : Inform systemy, 2010. – 342 p.
2. **Kremen V.** Philosophy of the National Idea. Human. Education. Society /V. Kremen – K. : Hramota, 2010. – 575 p.
3. **Krymskyi S. B.** Our Lifelong Conversation. A series of Tatiana Chaika's interviews / S. B. Krymskyi – K. : Publishing house of Dmitry Burago, 2012. – 436 p.